

Tórshavn, tann 14. mai 2019
J.Nr.: LUM-28- 18/00030-33
(at tilskila í svari)
Tykkara J.nr.

Álit

viðv. klagu um at Bú- og Heimatænastan í Suðuroy krevur læknávátan eftir 2. sjúkradag

Við skrivi, dagfest 2. februar 2018, hevur adv. Sigmund Poulsen, umboðandi Heilsurøktarfelagið sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

“Eg vendi mær til tykkara fyri Heilsurøktarafelagið og limir tess á Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy.

Orsøkin er, at Bú- og Heimatænastan hevur sett í verk serligar fastar reglur um læknávátan. Hetta rakar allar starvsbólkar og sostatt ikki bara heilsurøktarar.

Eg leggi við 7 skjøl í málinum og fari at biðja teg hyggja nærri at tí.

Málið er hetta:

Tann 3. juli 2017 sendir Bú- og Heimatænastan í Suðuroy eitt kunningarskriv til øll síni starvsfólk, har boðað verður frá, at frá 5. juli 2017 skulu øll starvsfólk koma við læknávátan, tá tey hava verið sjúk í tveir dagar. Orsøkin sigst vera, at sjúkrafráveran er høg, og tí metir stýrið fyri tænstuna ”...at neyðugt er at seta hetta í verk” (**skjal 1**).

Í oktober 2017 fær Heilsurøktarafelagið frá sínum limum á staðnum at vita um hetta. Felagið skrivar tí til Bú- og Heimatænastuna tann 19. oktober 2017 og ber fram sína misnøgd um hesar nýggju reglur (**skjal 2**).

Bú- og Heimatænastan svarar aftur 26. oktober 2017 (**skjal 3**) og felagið svarar aftur 27. oktober 2017 (**skjal 4**).

Undirritaði advokatur skrivar fyri Heilsurøktarafelagið til Bú- og Heimatænastuna 8. november 2017 um sama mál (**skjal 5**), og tann 30. november 2017 boðar Bú- og Heimatænastan mær frá, at tey halda fast við ta føstu regluna, sum tey hava sett í verk, um at øll skulu lata læknávátan á triðja sjúkradegi (**skjal 6**).

Tá Heilsurøktarafelagið í oktober fyrstu ferð vendir sær til Bú-og Heimatænastuna, vendi felagið sær eisini til Kommunala Arbeiðsgevarafelag Føroya um problematikkin. Tann 25. januar 2018 kemur KAF við sínari niðurstøðu, sum tekur undir við Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy (**skjal 7**).

Mín meining er, at hetta krav um læknávátan eftir 2. sjúkradag krevur eina gjølliga eftirkanning í mun til fyrisitingarligar grundreglur, løgtingslóg um starvsmenn og so eisini spurningin um, hvussu hetta reint praktiskt skal lata seg gera.

At reglan bara og beinleiðis byggir á eina fatan hjá Bú- og Heimatænastuni um at fólk av órøttum melda seg sjúk, ger eftirkanningina uppáftur meira umráðandi.

1) Fyrisitingarligar reglur:

Kend høvuðsregla í fyrisitingarrætti er, at sjálvst um mál hava sama typicitet, skulu tey ikki skerast yvir ein kamb, men skulu viðgerast og avgerast eftir konkretari meting í hvørjum einstøkum føri.

Her er talan um mál, har avgerð (um m.a. uppsøgn) kann gerast aktuel, og tí skal viðgerðin fylgja fyrisitingarligum reglum. Tað merkir, at sjúka hjá hvørjum einstøkum starvsfólki starvsrættarlaga skal metast fyri seg – reglan um forboð móti ”skøn under regel” er galdandi.

Ivi kann ikki vera um, at hesar reglur um læknávátan eftir 2. sjúkradag er eitt grelt dømi um at skera yvir ein kamb, enntá við munandi resursu- og peningaspilli sum avleiðing. Tá so hugsað verður um, at ein læknávátan jú ikki ger sjúk frísk, verður myndin uppáftur grellari.

Eg haldi, at tann objektiva reglan um læknávátan eftir 2. sjúkradag er hópisleys og lögfrøðiliga í andsøgn við fyrisitingarrættin.

2) Løgtingslóg um starvsmenn

Eftir lógini er sjúka hjá funktioneri ”lógligt forfall”. Hetta merkir eftir føstum praksis, at funktionerurin lógliga kann vera burtur frá arbeiði og eisini fáa løn, tá hann vegna sjúku ikki fær gjørt sítt arbeiði.

Tá funktionerur hevur verið sjúkur í meira enn 14 dagar, gevur lógin arbeiðsgevara rætt til gjøgnum starvsmansins lækna at fáa eina prognosu um, hvussu leingi sjúkan kann vara afturat. Hetta er tað einasta, sum er nevnt um ”læknávátan” í lógini.

Í lógini er einki nevnt um skyldu til at dokumentera sjúku, men hinvegin er heldur einki forboð fyri at atbeiðsgevari biður um dokumentatión fyri sjúku áðrenn 14 dagar eru farnir. Hinvegin verður í lögfrøðini vanliga mett, at atbeiðsgevarin skal hava eina grund til at biðja um dokumentatión fyri sjúku; onkur viðurskipti skulu gera, at tað er relevant at biðja um læknávátan.

Tí meini eg ikki, at heimild er eftir løgtingslóg um starvsmenn yvir ein kamb at krevja, at øll starvsfólk skulu fáa læknávátan til vega, tá tey hava verið sjúk í tveir dagar.

3) Ber til at fáa læknávátan so skjótt?

Givið er, at tveir dagar – enntá liggjandi sjúk – er sera knøpp tíð hjá sjúkum fólki at fáa læknávátan til vega. Hugsast kann, at fólk sum er sjúkt á øðrum degi ikki veit, um tað orkar til arbeiðis dagin

eftir. Vakna tey triðja dag og framvegis eru óarbeiðsfør, mugu tey ringja til ein lækna triðja dagin og biðja um lækaváttan. At fáa tíð hjá lækna sama dag vil í allar flestu førum vera ógjørligt, og tí fer rætt og slætt ikki at bera til at fáa læknaváttan 3. sjúkradag.

Um Bú- og Heimatænastan veruliga kann konstatera færri sjúkradagar nú, so kann hetta ikki vera av aðrari grund, enn at fólk heldur fara sjúk til arbeiðis enn at risikera uppsøgn vegna, tí tey ikki koma við læknaváttan.

Og tað kann koma øllum pørtum harðliga aftur um brekku.”

Málgongd

Tann 3. juli 2017 sendi leiðarin fyri Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy soljóðandi kunningarskriv til øll starvsfólk:

“Góðu starvsfólk!

Boðað verður frá, at á stýrisfundi hjá Bú- og heimatænastuni í Suðuroy 27.06.17, hevur stýrið einmælt samtykt, at læknaváttan skal útvegast aftaná 2. sjúkradag, og kemur hetta í kraft frá 5. juli 2017.

Hetta verður gjørt av tí, at tað vísir seg, at sjúkrafráveran er sera høg hjá starvsfólkunum.

Vit vita, at tit gera eitt gott arbeiði, men tá sjúkrafráveran er so stór, ávirkar hetta tænastuna, ið vit veita húsfólkunum og borgarunum hjá stovninum

Út frá sjúkustatistikkinum, ið er gjørdur 31.05.17, vísir tað seg, at sjúkrafráveran er 7,43%, ið er sera høg. Vanligt verður roknað við, at sjúkrafráveran liggur millum 2,5 og 3%.

Hetta ber við sær, at stovnurin illa kann bera hesa eyka útreiðslu, og hevur tí stýrið met, at neyðugt er at seta hetta í verk.

Við vón um at vit øll lyfta í felag til gagns fyri húsfólk/borgarar, starvsfólk og stovnin.”

19. oktober 2017 sendi klagarin hetta skriv til Stýrið fyri Bú- og heimatænastuna í Suðuroy:

“Læknaváttan 3. sjúkradag

Heilsurøktarafelagið hevur fingið fyrispurning frá álitisumboð okkara í Bú- og heimatænastuni í Suðuroy, um tað veruliga kann vera rætt, at stýrið fyri tænastuna kann krevja læknaváttan 3. sjúkradag. Vit hava víst til Løgtingslóg um Starvsmenn, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 36 frá 2. juni 1970. Síðani hava álitisumboð og starvsfólk aftur verið í dialogi við leiðsluna um hetta sama, men fáa at vita, at Stýrið hevur tikið hesa avgerð, og hana hava tey at halda seg til. Tí vendir Heilsurøktarafelagið sær nú til tykkara vegna limir sínar.

Vit meta ikki, at stýrið hevur lógarheimild til at krevja starvsfólk í Bú- og heimatænastuni í Suðuroy eftir læknaváttan longu 3. sjúkradag, vit vísa til § 5 í Starvsmannalógini:

"§ 5, stk 4. Undir sjúku, sum er longri enn 14 dagar, hevur arbeiðsgevari rætt til, uttan útreiðslur fyri starvsmann, at krevja sær upplýsingar um drúgd sjúkurnar gjøgnum starvsmansins lækna ella gjøgnum ein av starvsmanninum valdum serlækna..."

Ikki er óvanligt, at fólk fáa krím, búkilsku ella aðra styttri varandi sjúku í einar 3-4 dagar, og neyvan kann væntast, at lækni sjúkrameldar fólk í so stutt dagatal. Lógin vísir, sum sæst omanfyri til læknávátan, um sjúka varar meiri enn 14 dagar, og hóast ringt kann vera at seta dagatal á, hvussu leingi slík sjúka kann vara, so varar hon aldrin nakað, sum líkist 14 døgum.

Lønardeildin hjá Fíggjarmálaráðnum hevur eisini "Vegleiðing um løn undir sjúku", LD j. nr. 8464-00-0018/2008:

"3.4 Stutt varandi sjúka. Stutt varandi sjúka verður vanliga mett at vera sjúka, ið varir í mesta lagi 7 dagar. Starvsmaður skal skjótast gjørligt boða arbeiðsgevara frá, at hann hevur forfall vegna sjúku. Neyvari reglur um fráboðan kunnu vera á einstaka arbeiðsplássinum. Til stutt varandi sjúku krevst sum meginregla eingin læknávátan, og starvsmanni nýtist tá ikki sjálvboðin at koma við læknávátan. Ger hann tað kortini, eigur hann útreiðslurnar. Í serligum føri, eitt nú tá ið illgruni er um svik, kann arbeiðsgevari krevja læknávátan fyri stutta sjúkradege. Tá verður tað hildið at vera í lagi, fær hann læknávátanina á 5. sjúkradege. Arbeiðsgevarin rindar altíð fyri umbidnar læknávátanir. Tað er vanliga eitt krav, at læknávátanin verður útflyggjað í sambandi við persónliga viðtalu hjá lækna ella læknavitjan við hús..."

Hendan vegleiðing vísir á heimild hjá arbeiðsgevara til at krevja læknávátan á 5. sjúkradege, og tað er einans í samband við illgruna um svik.

Tað kann aldrin vera rætt, at arbeiðsgevarin hevur illgruna um, at starvsfólk lúgva um at vera sjúk, um sjúkan vísir seg at vara í 3 -14 dagar.

Mugu starvsfólk lata arbeiðsgevara læknávátan á 3. degi, kemur hetta at hava við sær, at fólk ganga frísk heima, tí tey eitt nú hava fingið váttan frá lækna um, at tey væntandi verða sjúk í t.d. eina viku afturat teimum fyrstu tveimum sjúkradøggunum, hóast tey so vísa seg at gerast frísk eftir fyra døgum.

Vil arbeiðsgevarin krevja læknávátan eftir minni enn 14 døgum, er hetta sambært vegleiðingini hjá Fíggjarmálaráðnum tí, at tey meta, at øll starvsfólkini svika, tá tey eru sjúk í meira enn trýggjar dagar, og tað kann aldrin vera rætt, at arbeiðsgevari generelt ikki hevur álit á starvsfólkunum um tey gerast sjúk.

Vit heita vinarliga og inniliga á tykkum um at virða lógina og at virða starvsfólkini, og sostatt lata vera við at krevja læknávátan á triðja sjúkradege."

Tann 26. oktober 2017 svaraði Bú – og Heimatænastan í Suðuroy soleiðis:

"...

Á stýrisfundi hjá BHS 23.10.17 varð samtykt at halda fast við áður gjørdi samtykt, at læknávátan skal útvegast á 3. sjúkradege.

Av tí at hetta er praksis hjá kommununum í Suðuroy, verður tað eisini hildið vera rætt, at hetta er praksis hjá BHS, ið er eitt kommunalt samstary, soleiðis at tað er eins fyri øll starvsfólk innan kommunala virksemið í Suðuroy. "

Tann 27. oktober 2017 sendi klagarin soljóðandi skriv til Bú – og Heimatænastuna í Suðuroy:

“Takk fyri afturmelding.

Eg sakni kortini tykkara viðmerkingar til okkara hugsan um, hvørt hetta er í tráð við lógina; hvat ger, at tit eftir øllum at døma meta tykkara avgerð vera innan fyri lógina um starvsmenn, umframt viðmerkingar til vegleiðingina frá Fíggjarmálaráðnum um, at tað bert kann biðjast um læknávátan á 5. degi við stuttari sjúkralegu, um illgruni er um svik.

Hava tit eitt yvirblik yvir, hvørjir partar av BHS eru mest tyngdir av nógvu sjúkrameldingunum; hvørji mynstur eru í sjúkrameldingunum, og hvat gera tit annars fyri trivnaðin hjá starvsfólkunum, tí tað er jú alment kent, at ringur trivnaður sæst aftur í nógvum sjúkrameldingum og at har, ið fólk trívast væl, eru lítlar og ongar sjúkrameldingar.

Vit arbeiða víðari við at kanna lógargrundarlagið.”

Tann 8. november 2017 vendi advokatur klagarans sær til Bú- og Heimatænastuna í Suðuroy við hesum skrivi:

“... ”

Ørindi míni eru í sambandi við, at tit hava sett starvsfólkunum generelt krav um, at tey skulu koma við læknávátan 3. sjúkradag.

Eg havi sæð samskiptið millum leiðaran fyri Bú- og heimatænastuna og forkvinnuna í Heilsurøktarafelagnum.

Eg skal í fyrsta umfari gera formliga vart við, at Heilsurøktarafelagið kann ikki góðtaka hetta krav, sum vit meta er óheimilað.

Um so er, at tænanan hevur trupulleikar við sjúkrafráverum, sum hon hevur illgruna um ikki eru lógligt forfall, hevur hon rætt til at biðja tey konkretu viðkomandi um vátan fyri lógligari fráveru, men at gera tað yvir ein kamb halda vit ikki er heimilað eftir reglunum í løgtingslóg um starvsmenn ella fyrisitingarligum prinsippum.

Um so er, at tit framvegis fasthalda tykkara áskoðan, skal eg gera vart við, at tað er arbeiðsgevarin, sum skal gjalda fyri læknávátan - annars ivist eg í, at tað verður gjørligt at fáa til vega læknávátan við so stuttari frelst.

Annars vil felagið umhugsa, hvørji stig nú eru at taka, um tit fasthalda boðini til starvsfólkið um, at tey skulu levera læknávátan á 3. sjúkradegi.”

Tann 30. november 2017 svaraði Bú- og Heimatænastuni advokatinum soleiðis:

“... ”

Á stýrisfundi hjá BHS 28.11.17 varð samtykt at halda fast við áður gjørdum samtykt, at læknávátan skal útvegast á 3. sjúkradegi.

BHS ber kostnaðin fyri læknávátanina.

Av tí at hetta er praksis hjá kommununum í Suðuroy, verður tað eisini hildið vera rætt, at hetta er praksis hjá BHS, ið er eitt kommunalt samstarv, soleiðis at tað er eins fyri øll starvsfólk innan kommunala virksemið í Suðuroy. ”

Klagarin vendi sær eisini til Kommunala Arbeidsgevarafelagið um málið, og fekk tann 25. januar 2018 hetta svar frá felagnum:

“Víst verður til samskipti um mannagongdir í sambandi við læknáttanir í Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy.

Tá eldraðkið varð flutt út til kommunurnar at umsita, viðgjørði stýrið sjúkrafráveruna, og hvørjar mannagongdir skuldu galda fyri Bú- og heimatænastuna. Atlit í hesum sambandi vóru fráveruprosentið og at nýta somu mannagongd í mun til sjúkrafráveru sum stórir partur av kommununum í Suðuroy nýta.

Í sambandi við yvirtøkuna av eldraðkinum vísti fráveran seg at vera rættiliga høg, umleið 8-9 %. Í eini roynd at minka um fráveruna, varð tí avgjørt at íverkseta somu mannagongd í mun til læknáttanir, sum ein stórir partur av onnur kommunalt sett starvsfólk í Suðuroynni nýta. Aftaná mannagongdin er íverksett í Bú- og heimatænastuni, kann staðfestast, at fráveran er minkað til umleið 4 - 5 %, og tí hevur stýrið ta støðu, at man eigur at halda fram við verandi mannagongd.

Heilsurøktarafelagið vísir í skrivi dagfest 19. oktober 2017 til Starvsmannalógina § 5. Hendan ásetingin snýr seg tó ikki um vanliga læknáttan, men um upplýsingar um drúgd sjúkuna í sambandi við longri sjúkralegu. Vanligar læknáttanir verða ikki viðgjørðar í Starvsmannalógini.

Í sama skrivi verður somuleiðis víst til vegleiðing um sjúku hjá Fíggjarmálaráðnum, sum eyðsæð ikki er í samsvari við mannagongdina hjá Bú- og heimatænastuna í Suðuroynni. KAF skal tó vísa á, at kommunurnar ikki eru bundnar at fylgja slíkum mannagongdum og vegleiðingum hjá Fíggjarmálaráðnum.

Til spurningin um heimild arbeidsgevarans at áleggja starvsfólkum at útvega læknáttan á 3. sjúkradegi metir KAF ikki, at lógarverkið forðar arbeidsgevarum at krevja slíka læknáttan. Hetta kann gerast umvegis innanhýsis mannagongdir, eins og Bú- og heimatænastan í Suðuroy hevur gjørt. Endamálið var upprunaliga ein roynd at minka um fráveruna, og hetta er eydnast. Somuleiðis er endamálið at tryggja skjalfestan av orsökina til fráveruna. Útreiðslurnar av hesum læknáttanum ber arbeidsgevarin.

Niðurstøðan hjá KAF er sostatt, at mannagongdirnar í Suðuroynni eru í tráð við lógarverkið og við vanliga praksis á økinum.”

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørði av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 19. februar 2018, varð klagan send Stýrinum fyri Bú- og heimatænastuni í Suðuroy til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Tann 6. mars 2018 fekk umboðsmaðurin kunning um, at Kommunala Arbeidsgevarafelagið (KAF) umboðar Stýrið fyri Bú- og Heimatænastuna í Suðuroy í hesum klagumálinum. Eftir

áheitan frá KAF varð freistin at lata umboðsmanninum frágreiðing longd til 27. mars 2018. Freistin varð seinni eftir umbøn longd til 18. apríl 2018

Eftir at umboðsmaðurin hevði sent fleiri áminningar um málið, sendi KAF tann 26. oktober 2018 umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

“Viðvíkjandi klagu frá Heilsurøktarafelagnum, dagfest 2. februar 2018

Stýrið fyri Bú- og Heimatænastuna í Suðuroy hevur vent sær til KAF og heitt á felagið um at umboða seg í sambandi við omanfyri nevndu klagu.

KAF skal hervið koma við fylgjandi viðmerkingum til klaguna:

Sum Bú- og Heimatænastan vísti á í kunningarskrivinum til øll starvsfólk hjá Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy, dagfest 3. juli 2017, (skjal 1) bleiv hetta tiltak sett í verk, tí staðfest varð, at sjúkufráveran hjá starvsfólkunum var 7,43 %, og varð hetta mettt at vera ov høgt, at sjúkufráveran ávirkaði tænastráta, at hetta hevði eina eyka útreiðslu við sær, ið stovnurin illa kann bera.

Viðvíkjandi fyrisingarligum reglum:

Klagarin vísir á, at hann heldur, at objektiva reglan um læknáttan eftir 2. sjúkradag er hópisleys og lögfrøðiliga í andsøgn við fyrisingarrættin.

Hvørt reglan er hópisleys, verður ikki viðmerkt.

Uppáhaldið um, at reglan er lögfrøðiliga í andsøgn við fyrisingarrættin, og har verður víst til forboðið ímóti “skøn under regel”, er ikki haldbart.

Í hesum føri er talan um eina generella fyriskipan, sum ætla at bøta um ein trupulleika og sum er galdandi fyri øll starvsfólk, og ikki rakar ítøkilig starvsfólk, sum longu eru sjúk. Hetta er sostatt ikki ein ítøkilig fyrisingarlig avgerð í mun til eitt einstakt starvsfólk, ið er vorðið sjúkraskrivað. Er talan um ítøkilig mál sum t.d. uppsøgn, so skal tað ítøkiliga málið sjálvsagt viðgerast ítøkiliga og fylgja fyrisingarligum reglum. Henda reglan forðar ikki fyri, at mál verða viðgjørð ítøkiliga, og sum dømi kann nevast, at tað er einki sum forðar einum arbeiðsgevara at biðja um læknáttan longu frá 1. sjúkradegi, t.d. um illgruni er um svik.

Viðvíkjandi lóg um starvsmenn:

Í sáttmálanum millum KAF og Heilsurøktarafelagið er avtalað fylgjandi um sjúku:

§ 18. Sjúka

Mánaðarlønt hava rætt til løn í samband við sjúku sambært lóg nr. 13 frá 20. mars 1958 "Løgtingslóg um starvsmenn" við seinni broytingum.

...

Sum sæst verður í sáttmálanum víst til lóg um starvsmenn, har § 5 er soljóðandi:

§ 5. Stk. 1. Verður starvsmaður orsakað av sjúku ikki førur at gera sítt arbeiði, er hansara tænastrávanrøkt at meta sum lógligt forfall, uttan so, at starvsmaður í starvstíðini hevur verið úti eftir sjúkuni við vilja ella grovum ósketni, ella at hann við svik hevur dult, at hann hevur gingið við sjúkuni.

...

Stk. 4. Undir sjúku, sum er longri enn 14 dagar, hevur arbeiðsgevari rætt til, uttan útreiðslur fyri starvsmann, at krevja sær upplýsingar um drúgd sjúkunar gjøgnum starvsmansins lækna ella gjøgnum ein av starvsmanninum valdum serlækna. Lúkar starvsmaður ikki hesa skyldu, uttan at góðar grundir eru til tess, hevur arbeiðsgevari rætt til at slíta tænastrátt uttan frest.

Í fyrsta lagi verður í kæruni gjørt vart við, at eftir lóg um starvsmenn er sjúka lógligt forfall. Sjálvsagt er tað ikki eitt ivamál, hvørt sjúka er lógligt forfall hjá starvsfólki, men hetta málið snýr seg ikki um, hvørt sjúka hjá starvsfólki hjá Bú- og Heimatænastráttini verður roknað sum lógligt forfall ella ikki, men einans um eitt krav um dokumentatión fyri, at talan er um lógligt forfall.

Kærarin vísir á, at tá funktionerur hevur verið sjúkur í meira enn 14 dagar, gevur lógin arbeiðsgevara rætt til at fáa eina prognosu um, hvussu leingi sjúkan kann vara afturat, og at hetta er tað einasta, sum nevnt er um læknavátan í lógini. Hetta er eisini rætt, men ikki relevant fyri tað, sum hetta málið snýr seg um.

Víðari verður ført fram, at í lógini er einki nevnt um skyldu til at dokumentera sjúku, men hinvegin er einki forboð fyri at arbeiðsgevarin biður um dokumentatión fyri sjúku áðrenn 14 dagar eru farnir. Víðari vísir kærarin á, at *“Hinvegin verður í lögfrøðini vanliga mett, at arbeiðsgevarin skal hava eina grund til at biðja um dokumentatión fyri sjúku, onkur viðurskipti skulu gera, at tað er relevant at biðja um læknavátan.”*, og víðari

“Tí meini eg ikki, at heimild er eftir løgtingslóg um starvsmenn yvir ein kamb at krevja at øll starvsfólk skulu fáa læknavátan til vega, tá tey hava verið sjúk í tveir dagar.

Til hetta er at viðmerkja, at tað krevst eingin lógarheimild til, at arbeiðsgevarin kann krevja dokumentatión fyri, at ein arbeiðstakari er sjúkur.

Ein starvssetan er sum høvuðsregla ein avtala, har arbeiðstakarin veitir sínar arbeiðsmegi og arbeiðsgevarin veitir lön afturfyri. Reglan um, at sjúka er lógligt forfall, er eitt undantak, soleiðis at skilja, at arbeiðsgevarin hevur skyldu at rinda lön, hóast hann ikki fær nakra veiting afturfyri, undir teirri fortreyt, at talan er um lógligt forfall. Soleiðis framgongur tað beinleiðis av § 5 í starvsmannalógini, at *“Verður starvsmaður orsakað av sjúku ikki førur at gera sítt arbeiði, er hansara tænastráttur at meta sum lógligt forfall...”*

Starvsmannalógin sum hon er orðað á føroyskum, er í stóran mun sama lógin sum áður var galdandi í Danmark. Ásetingin í starvsmannalógini var ein staðfestan av tí praksis, sum longu var galdandi fyri størsta partin av starvsmonnum.

Tað er ikki fyriskrivað í starvsmannalógini, um ella hvussu ein funktionerur boðar arbeiðsgevara frá, at hann ikki fær møtt til arbeiðis vegna sjúku. Hinvegin fylgir tað av teimum skyldum, ið funktionerurin hevur í starvinum, at frávera sum ikki er lóglig, er at meta sum misshald av setanaravtaluni. Funktionerurin skal tí beinanvegin boða arbeiðsgevaranum frá orsökini til, hví hann ikki kann møta til arbeiðis.

Tað er eisini forútsætt í starvsmannarættinum og vanlig fatan í arbeiðsrættarlíggum litteraturi, at arbeiðsgevarin kann krevja, at starvsmaður skjalprógvar, at hann hevur lógligt forfall. Um hetta verður í Funktionærretten hjá Lars Svenning Andersen, 3. útg. síðu 336 sagt, at *“Arbejdsgiveren kann kræve, at funktionæren dokumenterer lovligheden af udeblivelsen. Ved kortvarig sygdom lægges funktionærens forklaring om sygdommen altid til grund. ... Arbejdsgiveren kan imidlertid altid konkret eller i en personaleinstruks anmode om dokumentation i form af en af arbejdsgiveren betalt lægeerklæring.”*

Lóg um starvsmenn gevur ikki starvsfólki rætt til at vera sjúk uttan dokumentatiún í upp til 14 dagar, sum sjónarmiðið hjá kæraranum annars kundi verið tulkað sum, tá róð verður upp undir, at grundgeving ella onkur viðurskifti krevjast fyri at arbeiðsgevarin kann krevja dokumentatiún. Tað er ikki lögfrøðiliga haldbart at staðfesta, at tað krevst ítøkilig grundgeving ella serlig viðurskifti, áðrenn dokumentatiún kann krevjast. Frávera vegna sjúku er í sær sjálvum bæði nøktandi og saklig grund til at krevja dokumentatiún.

Bæði útfrá hvat kærarin sjálvur vísir á og hvat annars kann útleiðast av litteraturi og praksis er greitt, at ósemja er ikki um, at arbeiðsgevarin kann krevja dokumentatiún fyri sjúku, eisini hóast talan er um sjúku styttri enn 14 dagar.

Sum sæst av omanfyri nevnda broti úr litteraturinum, so er einki til hindurs fyri, at ein arbeiðsgevari ítøkiliga ella í eini starvsfólkainstruks krevur dokumentatiún fyri lógligum forfalli.

Spurningurin er hereftir bert, nær tað er rímiligt av arbeiðsgevaranum at krevja dokumentatiún fyri lógligum forfalli.

Spurningurin um, nær rímiligt er at krevja læknávátan, kann ikki svarast eintýðugt. Tá ongar reglur eru um hetta, er tað í prinsippinum upp til hvønn einstakan arbeiðsgevara at gera hetta av. Hinvegin er greitt, at sjúka – bæði styttri og longri tíðarskeið – javnan fyríkemur millum starvsfólk og er hetta viðurkent sum partur av arbeiðsrættarligu reglunum.

Í skjalatilfarinum til kærana verður endurgivið úr vegleiðing frá Fíggjarmálaráðnum um lön undir sjúku. Í hesum sambandi verður argumenterað fyri, at henda vegleiðing vísir á heimild hjá arbeiðsgevara til at krevja læknávátan á 5. sjúkradegi, og tað er einans í sambandi við illgruna um svik.

Burtursæð frá at vegleiðingin bert er vegleiðandi og tí ikki ein heimild, so avmarkar hon ikki rætt arbeiðsgevarans til bert at krevja læknávátan á 5. sjúkradegi og einans í sambandi við illgruna um svik.

Fyri góðan ordan skuld skal viðmerkjast, at talan er um eina vegleiðing frá Fíggjarmálaráðnum, sum ikki er bindandi fyri kommunalar ella millumkommunalar myndugleikar. Vegleiðingin kann í hesum høpi tí einans nýtast sum dømi um, hvat Fíggjarmálaráðið metir er rímiligt í mun til starvsfólk, ið eru starvssett innan landsfyrisingina ella stovnar undir landinum.

Sum annað dømi kann nevast at í donsku dagpeningalógini og kunngerð sambært lógini eru ymsar freistir fyri, nær dokumentatiún kann krevjast. Dagpeningaskipanin í Danmark kann ikki samanlíknast sum so við føroysk viðurskifti, men tó áleggur hon arbeiðsgevarum at rinda lön undir sjúku í ávíst tíðarskeið, so á hesum øki kann ein ávís samanbering gerast. Í eini gjøgnumgongd av dagpeningalógini í Arbejdsretten hjá Ole Hasselbalch bind 2., 3. útgáva á síðu 1060 verður sagt undir brotinum Dokumentation:, *“Påkravet – Dokumentation skal altså kun skaffes, hvis arbejdsgiveren direkte forlanger det. Dette kan ske stående i regulativer, personalecirkulære...”* og undir *“Frister – Arbejdsgiveren har, som det fremgår af loven, adgang til at fastsætte en frist for dokumentationens fremskaffelse. Denne frist skal efter loven være rimelig. Det indebærer, at fristen må stå i relation til den form for dokumentation, der kræves.*

Í hesum sambandi kann upplýsast, at mest vanliga í Danmark er at nýta sokallaða tro- og love erklæring har viðkomandi sjálvur vátar, at hann er sjúk, ella vanliga læknávátanir. Freistirnar eru ávikavist á 2. sjúkradegi fyri tro og love erklæring og frá og við 4. sjúkradag fyri læknávátan.

Kravið um rímligheit skal síggjast í mun til hvat er gjørligt at útvega av skjalprógvan innan eina givna freist.

Bú- og Heimatænastan hevur ikki fingið nakra ábending um, at tað hevur verið trupult ella ógjørligt at útvega læknávátan sambært tí mannagongd, sum nú er sett í verk við kravdari læknávátan á 3. sjúkradegi.

Ber til at fáa læknávátan so skjótt?

Síðani reglan um at útvega sjúkrávátan varð sett í verk kann Bú- og Heimatænastan staðfesta at sjúkrafráveran er minkað nærum 40 %. Tíðarskeiðið 1. januar 2017 til 30. juni 2017 var sjúkrafráveran 7,05 %, meðan fráveran í tíðarskeiðnum 1. juli til 21. desember 2017 var 4,26 %.

Kærarin kemur við upphaldi um, at um Bú- og Heimatænastan veruliga kann konstatera færri sjúkradagar nú, so kann hetta ikki vera av aðrari grund enn at fólk heldur fara sjúk til arbeiðis enn at risikera uppsøgn vegna, tí tey ikki koma við læknávátan.

Fyri tað fyrsta skal viðmerkjast, at Bú- og Heimatænastan ikki hevur nakra orsök til at halda, at fólk møta sjúk til arbeiðis. Um Heilsurøktarafelagið hevur ítøkiligan kunnleika til tílk dømi, so vil Bú- og Heimatænastan fegin fáa kunnleika til tað, og hava móguleika at fyrihalda seg til tað, tí tað er ikki endamálið við reglunum.

Fyri tað næsta snýr hetta seg um eitt generelt krav um skjalprógvan fyri lógligum forfalli og ikki um at avmarka rættin hjá fólk at vera frá arbeiði vegna sjúku. Um fólk eru sjúk á 3. degi, so hava tey sjálvsagt rætt til framvegis ikki at møta til arbeiðis, men tey skulu tó útvega læknávátan fyri sjúkuni.

Bú- og Heimatænastan hevur sum nevnt ikki merkt nakað til, at tað er trupult at útvega læknávátan. Men um tað ítøkiliga skuldi víst seg at verið ein trupulleiki fyri eitt starvsfólk at útvega eina læknávátan, so verður ein tílíkur trupulleiki viðgjørður virðiliga, sakliga og eftir galdandi reglum í mun til fakta í málinum.

Viðmerkjast skal, at í tíðarskeiðnum meðan reglan hevur verið í gildi, er onki starvsfólk sagt úr starvi orsakað av, at tey ikki eru komin við læknávátan.

KAF hevur ikki aðrar viðmerkingar til málið, men fyriheldur sær rættin at koma við iskoytisviðmerkingum um orsök verður til tess. “

Við skrivi, dagfest 29. oktober 2018, vórðu viðmerkingarnar hjá KAF sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Tann 22. november 2018 kunnaði klagarin umboðsmanninum um, at hann hevði ikki fleiri viðmerkingar til málið.

Tann 13. februar 2019 sendi umboðsmaðurin KAF soljóðandi spurningar:

“ ...

- Hvørjar vóru reglurnar hjá Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy um fráboðan / dokumentatiún um sjúkrafráveru í tíðarskeiðnum frá 1. januar 2015 og til nýggja skipanin varð sett í verk 5. juli 2017 ?

Víst verður í hesum sambandi til løgtingslóg nr. 31 frá 14. apríl 2014 um ávís starvsfólkaviðurskifti, tá heimatænastan, eldrarøktin v.m. verður lögð til kommunur at umsita.

- Í málinum er upplýst, at sjúkrafráveran uppgjørd pr. 31.05.17 var 7,43 %. Hvat tíðarskeið fevnir uppperðin um ?
- Hevur Bú- og Heimatænastan í Suðuroy tikið onnur stig, enn at krevja læknávátan aftan á 2 sjúkradag, fyri at minka um sjúkrafráveruna ?
- Vórðu reglurnar um at krevja læknávátan aftan á 2 sjúkradag umrøddar við starvsfólkaumboð / álitisfólk, áðrenn kunningarskrivið varð sent til starvsfólkini tann 3. juli 2017 ?
- Upplýst er, at nýggju reglurnar um læknávátan aftan á 2 sjúkradag eru samsvarandi tí praksis, sum kommunurnar í Suðuroy hava. Biðið verður um skjøluni hesum viðvíkjandi.

...“

Við skrivi dagfest 18. mars 2019 svaraði KAF umboðsmanninum soleiðis:

“ Í telduposti frá 13. februar 2019 hevur Løgtingsins umboðsmaður sent KAF nakrar avklárandi spurningar.

Spurningarnir eru sendir leiðsluni fyri Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy til viðgerðar og verða spurningar og svar frá leiðsluni nágreinaði soleiðis:

Spurningur 1 frá LUM:

...

Svar frá BHS:

Áðrenn núgaldandi skipan um sjúku kom í gildi, høvdu vit ta skipan, at um sjúkrafráveran varð longri enn 14 dagar, skuldi læknávátan útvegast.

KAF skal harumframt koma við fylgjandi viðmerkingum til spurningin frá LUM:

KAF skilir tilvísinginina frá Løgtingsins Umboðsmanni til løgtingslóg nr. 31 frá 14. apríl 2014 um ávís starvsfólkaviðurskifti, tá heimatænastan, eldrarøktin v.m. verður lögð til kommunur at umsita, soleiðis, at heitt verður á kommunala myndugleikan um at umhugsa og fyrihalda seg til, hvørt nevnda lóggáva er viðkomandi fyri hetta mál.

Í lóggávuni er ásett fylgjandi:

§ 2. Kommunan yvirtekur tey starvsfólk hjá landinum, sum heilt ella í mestan mun hava fingist við tann partin av tænstuni, ið verður lögð til kommununa at umsita sbrt. løgtingslóg um heimatænastu, eldrarøkt v.m.

Stk. 2. Kommunan tekur beinleiðis við teimum rættindum og skyldum mótvegis teimum í stk. 1 nevndu starvsfólkum, sum eru galdandi tann dagin, yvirtøkan verður framd, sambært

1) sáttmála ella avtalu,

2) ásetingum um løn og arbeiðsviðurskifti, sum eru ásett ella góðkend av almennum myndugleika og

3) persónligum avtalum um løn og arbeiðsviðurskifti

Viðmerkingarnar til uppskotið:

Til § 2

Ásetingin í stk. 1 staðfestir meginregluna um, at starvsfólkini fylgja uppgávuni í sambandi við, at eldrarøkin verður lögð til kommunurnar at umsita.

Um so er, at kommunurnar velja at skipa seg í onnur samstørv, enn ásett í § 4, stk. 2 í lógini um kommunalt samstarv um heimatænastu, eldrarøkt v.m.; tvs. at kommunurnar skipa smærri samstørv innan fyri nevndu økini, mugu samstarvssáttmálarnir taka støðu til, hvussu starvsfólkaviðurskiftini verða skipað, tvs. hvørtji starvsfólk koma at hoyra til hvørt øki. Hetta kann hugsast fyri teir starvsbólkar, sum í dag arbeiða í øllum økinum, ella tvørtur um tey kommunumørk, sum frameftir koma at hoyra til hvørt sítt øki. Hesir sáttmálar skulu góðkennast av landsstýrismanninum, sum tí eisini skal taka støðu til, hvørt avtalurnar leggja upp fyri starvsfólkabýtinum.

Í stk 2. verður ásett, at kommunan tekur við teimum rættindum og skyldum, sum landið hevði móttvegis tí einstaka starvsfólkinum um tað mundið, tá tey vórðu flutt ella yvirtikin frá landinum. Hetta hevur við sær, at tey setanarviðurskifti, ið eru avtalað millum landið og starvsfólkið, halda áfram óbroytt aftaná, at starvsfólkið er flutt til kommununa, og tí verður t.d. tann starvsaldur, ið starvsfólkið hevði hjá landinum, fluttur við til setanina í kommununi.

Øll egin (individuell) rættindi og skyldur, sum eru avleidd av sáttmálum, halda fram. Sama er galdandi fyri egin rættindi og skyldur, sum eru avleidd av lokalum avtalum og siðvenjum. Tað, sum sermerkir egin rættindi og skyldur, er, at hesi kunnu gerast galdandi beinleiðis av starvsfólkinum móttvegis arbeiðsgevaranum og øvut. Kommunan, ið yvirtekur starvsfólkið, hevur tó bara skyldu at virða egin rættindi, sum eru avleidd av sáttmálum o.l., til sáttmálaskeiðið er runnið.

Uppskotið fevnir ikki bert um skyldurnar hjá kommunum, men eisini um rættindini. Tey starvsfólk, sum verða flutt til setan hjá kommunu, hava skyldu til framhaldandi at halda arbeiðsavtaluna, sum tey høvdu við landið, sum avtalupart, og kunnu sum útgangsstøði ikki meta arbeiðsgevaraskiftið sum eina uppsøgn.

KAF metir ikki, at tey ivamálini sum kærarin hevur reist í hesum máli ella viðkomandi ivamál sum máttu verið reist í sambandi við málsviðgerðina hjá LUM, eru fevnd av nevndu lóggávu.

Samanumtikið snýr lógin seg um at tryggja, at kommunurnar yvirtaka tey (individuellu) rættindi og tær skyldur, sum lógu á landinum undan yvirtøkuni.

Sum sæst í § 2, stk. 2, nr. 1-3 skal talan vera um rættindi, sum koma undir punktini 1, 2 ella 3. Í hesum føri er ikki talan um inntriv í rættindi hjá starvsfólki, so longu av hesi orsök er lógin ikki viðkomandi fyri hetta málið. Tað verður á ongan hátt gjørt inntriv í rættindini sambært sáttmála og lóggávu – at sjúka er lógliga forfall. Spurningurin um skjalprógvan fyri lógligari fráveru er hinvegin ikki ein spurningur um rættindi, men um nær arbeiðsgevarin kann krevja skjalprógvan fyri, at hann skal rinda lön undir sjúku. Rætturin at krevja skjalprógvan og áseta treytir fyri slíkari skjalprógvan fellur undir instruktiónsrættin hjá arbeiðsgevaranum.

Í málinum hevur kærarin víst til vegleiðing Fíggjarmálaráðsins um lön undir sjúku, dagfest 11. februar 2009 (Til stovnar hjá tí almenna). KAF hevur í fyrra skrivinum víst á, at vegleiðingar og rundskriv frá landinum til (sínar) almennar stovnar, ikki eru bindandi fyri kommunala geiran, og fyri góðan ordan skuld skal viðmerkjast, at KAF metir ikki, at nevnda vegleiðing, ella annað tílíkt tilfar

kemur undir orðingarnar í § 2, stk. 2, pkt. 1-3 í lógini. Hvørki sjálv lógarásetingin, viðmerkingar til lógina ella frágreiðing um starvsfólka viðurskipti, sum Lønardeildin í Fíggjarmálaráðnum, KAF og Almannaverkið gjørdu í felag, nevna nakað um hesi viðurskipti.

Vegleiðingin um løn undir sjúku inniheldur kunning um, hvussu viðkomandi reglurnar um løn undir sjúku skulu skiljast, sum er ein meira deskriptivur partur av rættarstøðuni, meðan parturin, sum snýr seg um dokumentatión fyri sjúkufráveruni, pkt. 3.4. bara er ein vegleiðing.

Slíkar vegleiðingar eru ikki formliga bindandi, og kunnu broytast einsíðugt frá myndugleikans síðu uttan fráboðan. So hóast slíkar vegleiðingar vóru viðkomandi fyri starvsfólkini, meðan tey starvaðust undir landinum, so er einki í útleggartilgongdini ella tilfarinum sum stuðlar eini tulkning, at kommunurnar eftir yvirtøkuna vóru bundnar av hesi vegleiðing, og hóast tær skuldu verið bundnar av vegleiðingini, so gevur vegleiðingin, júst viðvíkjandi dokumentatión fyri sjúku, ikki starvsfólkunum nøkur (individuell) rættindi, og tí kundi hesin parturin av vegleiðingini verið broyttur uttan freist.

Samanumtikið verður tí gjørt galdandi, at BHS hevði fullan rætt at gera broytingar í reglugerðini um skjalprógvan fyri lógligari sjúkufráveru, og at hetta kundi gerast uttan freist.

Spurningur 2 frá LUM:

...

Svar frá BHS:

Uppgerðin fevnir um tíðarskeiðið frá 01.01.17 til 31.05.17.

KAF skal viðmerkja, at í skjali 1 er upplýst, at sjúkrafráveran pr. 31.05.17 var 7,43 %. Í skrivinum frá KAF frá 26. oktober 2018 verður tó upplýst á seinastu síðu, at talið er 7,05 % og hjálaga er sum skjal A yvirliti yvir normtímar og sjúkratímar fyri 2017, ið vísir, at sjúkrafráveran er 7,05 % fyri tíðarskeiðið jan-juni og 4,26 % fyri tíðarskeiðið juli-des.

Spurningur 3 frá LUM:

...

Svar frá BHS:

Øll starvsfólkini hava fingið í boði at venja ókeypis í okkara venjingarhølum. Eisini hava starvsfólkini fingið bjóðað ókeypis viðgerðir frá okkara fysioterapeuti.

Øll starvsfólkini hava verið við til at gera eitt virðisgrundarlag fyri stovnin, ið er útgivin í einum faldara, sum verður gjøgnumgingin eftir tørvi á starvsfólkafundum.

Eisini verður skipað fyri felags tiltøkum fyri starvsfólkunum so sum felags jóllaborðhald, felags útferðir og undirvísing.

BHS er somuleiðis uppmerksom uppá, at starvsfólkini ikki verða ovbyrjað av ov nógvum vaktum

Spurningur 4 frá LUM:

...

Svar frá BHS:

Ja, øll álitisumboðini blivu kunnaði um broyttu viðurskiftini. Kunningin fór fram tann 3. juli 2017, sum broytingin sambært skjali 1 kom “í kraft 5. juli 2017.”

Hetta leiðir somuleiðis til eina viðmerking um, at dagfestingin í kunningarskrivinum skal vera 3. juli 2017 og ikki 03.06.17 sum framgongur av skjali 1.

Spurningur 5 frá LUM:

...

Svar frá BHS/KAF:

Við eini eftirfylgjandi gjøgnumgongd vísir tað seg, at uppáhaldið um, at nýggju reglurnar um læknávátan aftan á 2. sjúkradag eru samsvarandi tí praksis, sum kommunurnar í Suðuroy hava, byggir á eina misskiljing og tí ikki er rætt, og tí verður hetta sjónarmið fráfallið. Mett verður tó ikki, at hetta hevur nakrar týdning, tí sum víst er á omanfyri, so verður met, at hetta eru viðurskifti, sum BHS einsíðugt kundi broyta, við ella uttan freist. “

19. mars 2019 sendi umboðsmaðurin svarið frá KAF til klagaran til kunningar og við eini freist uppá 14 dagar at koma við møguligum viðmerkingum. Tá freistin at gera viðmerkingar varð farin og ongar viðmerkingar vóru móttiknir frá klagaranum, varð farið undir endaligu viðgerðina av klagumálinum.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um, hvørt Stýrið fyri Bú- og Heimatænastuna í Suðuroy hevði heimild at seta í verk fasta reglu um læknávátan eftir 2. sjúkradag. Klagan snýr seg sostatt ikki um rættin at vera sjúkur við løn, men um nær arbeidsgevarin kann krevja eina læknávátan sum skjalprógv fyri lógligu fráveruni, sum sjúka annars er.

Klagarin hevur víst á, at hann metir regluna vera í andsøgn við fyrisitingarrættin og forboðið um at seta meting undir reglu. Eisini metir klagarin, at sambært løgtingslóg um starvsmenn (lóg nr. 13 frá 20. mars 1958 um starvsmenn) er ikki heimild yvir ein kamb at krevja at øll starvsfólk skulu fáa læknávátan til vega, tá tey hava verið sjúk í tveir dagar.

KAF hevur hinvegin vegna Stýrið fyri Bú- og heimatænastuna í Suðuroy víst aftur, at talan er um at seta meting undir reglu. Eisini vísir felagið aftur, at kravið um læknávátan aftaná 2. sjúkradag er í stríð við 14 daga regluna í § 5 stk. 4 í lógini um starvsmenn.

Eg eri samd við KAF í, at avgerðin um at krevja læknávátan sum skjalprógv fyri fráveru vegna sjúku liggur innan leiðslurætt arbeidsgevarans, og at tað ikki krevst nøkur lógarheimild fyri, at arbeidsgevarin kann krevja slíkt skjalprógv.

§ 5 stk. 4 í lógini um starvsmenn ásetur, at undir sjúku, sum er longri enn 14 dagar, hevur arbeidsgevari rætt til, uttan útreiðslur fyri starvsmann, at krevja læknaupplýsingar um, hvussu drúgv sjúkan væntast at verða. Tað er ikki grundarlag fyri at tulka hesa áseting, sum eitt forboð

ímóti at krevja læknáváttan áðrenn 14 sjúkradagar. Eg eri tí samd við KAF í, at kravið um læknáváttan aftaná 2. sjúkradag ikki er í stríð lógina um starvsmenn.

Eg eri eisini samd við KAF í, at tá reglan um at krevja læknáváttan aftaná 2. sjúkradag er ein almenn fyriskipan fyri øll starvsfólk, og ikki ein ítøkilig fyrisitingarlig avgerð í mun til einkulta starvsfólki, er ei heldur talan um at um at seta reglu undir meting.

Leiðslurætturin gevur í ávísan mun arbeiðsgevaranum heimild at seta leiðreglur fyri viðurskiftini hjá teimum starvsettu, sum ikki eru regulerað við lóg, sáttmála, avtalu vm.

Fyri almennar myndugleikar, harundir kommunalar myndugleikar, eru tó ávísar avmarkingar fyri útinnanini av leiðslurættinum. Almennir myndugleikar skulu í útinnanini av leiðslurættinum taka atlit til vanligu fyrisitingarligu grundreglurnar, sum eru galdandi fyri myndugleikaúttinnan so sum løggildisgrundregluni (legalitetsprincippet), sakligheit og lutfalsmeginregluna. Harafturat kunnu sáttmálar, sum eru galdandi fyri starvssetanina hava ásetingar um tilgongdina at skipa og broyta viðurskiftini á arbeiðsplássinum.

Viðvíkjandi løggildisgrundregluni, so er longu víst á, at kravið um læknáváttan aftaná 2. sjúkradag ikki krevur lógarheimild, og ikki er í stríð við ásetingarnar í lógin um starvsmenn. Tað eru heldur ikki ásetingar í sáttmálum millum klagaran og KAF, sum limir klagarans eru starvssett eftir, sum skipa hesi viðurskifti. Hvat viðvíkur vegleiðingini frá Fíggjarmálaráðnum um løn undir sjúku (dagfest 11. februar 2009), so hevur KAF víst á, at hetta rundskrivið ikki er galdandi fyri kommunala geiran, men hevur verið galdandi fyri starvsfólkini áðrenn eldraðkið var lagt út til kommunurnar. Tá talan er um einvegis ásetta vegleiðing, sum er ein lýsing av rættarstøðuni, praksis og ymiskum støðum við sjúkrafráveru, og ikki staðfestir nøkur individuel rættindi hjá starvsfólki, er ikki talan um rættindi, sum starvsfólk hava varðveitt við útleggingarlógini (lóg nr. 31 frá 14. apríl 2014 um ávís starvsfólkaviðurskifti, tá heimatænasta, eldrarøktin v.m. verður lögð til kommunur at umsita). Sambært KAF hevði Stýrið fyri Bú- og heimatænastuna í Suðuroy tí heimild at áseta egnar reglur um hesi viðurskifti og uttan at verða bundin av nakrari freist.

Eg eri samd við KAF í, at tá nevnda vegleiðing ikki gevur starvfólki nøkur rættindi, men er ein lýsing av ymiskum viðurskiftunum í sambandi við sjúku, er ei heldur talan um rættindi, sum eru útløgd við útleggingarlógini. Stýrið fyri Bú- og Heimatænastuna í Suðuroy var tí ikki bundið av hesi vegleiðing.

Samanumtikið haldi eg tí at nýggja fyriskipanin at krevja læknáváttan áftaná 2. sjúkradag ikki er í stríð við løggildisgrundregluna.

Viðvíkjandi kravinum um sakligheit, hevur Bú- og Heimatænastuni í Suðuroy greitt frá, at endamálið við at krevja læknáváttan aftaná 2 sjúkradag var fyrst og fremst at minka um sjúkrafráveruna t.v.s. eitt fíggjarligt atlit. Harnæst var víst á, at hetta er praksis hjá

kommununum í Suðuroy, og at ynskiligt var at hava somu praksis á hesum øki fyri øll starvsfólk innan kommunalt virksemi í Suðuroy. Undir viðgerðini av klagumálinum er tó komið fram, at seinna atlitid vísti seg at byggja á eina misskiljing um, hvønn praksis kommunurnar í Suðuroy hava á hesum øki. Hetta merkir, at tað er bert fíggarligt atlit, sum nú er grundgeving fyri broyttu fyriskipanini.

Í øllum virksemi hjá tí almenna skulu takast fíggarlig atlit. Tað er tí sum útgangsstøði eisini sakligt at taka fíggarlig atlit í hesum føri t.e. at seta í verk eina fyriskipan, sum kann minka um sjúkrafráveruna. Viðmerkjast kann, at Bú- og Heimatænastan hevur víst á, at skipanin virkar, tí longu fyri seinna hálvár 2017 var sjúkrafráveran minkað til 4,26 %, meðan hon var 7,05 % fyri fyrra hálvár 2017.

Sambært lutfalsmeginregluni skulu inntriv, sum eru avmarkandi ella tyngjandi í mun borgarar verða sakliga grundað og vera lutfalslig í mun til málið við inntrivinum. Tí skulu inntriv ikki verða meir víttfevnd enn neyðugt. At krevja læknávátan aftaná 2. sjúkradag kann ikki beinleiðis síggjast sum eitt inntriv í nøkur starvsfólkarættindi. Tá talan er um herðandi starvsfólkapolitikk, sum at fara frá fyriskipanini hjá tí almenna til at krevja læknávátan aftaná 2. sjúkradag sum eina almenna fyriskipan fyri starvsfólkini, haldi eg tó, at fyriskipanin kann samanberast við inntriv. Leiðslurætturin skal tí í slíkum føri eisini hava atlit til lutfalsmeginregluna.

Tá arbeiðsgevari staðfestir, at sjúkrafráveran á arbeiðsplássinum er so høg, at mett verður, at neyðugt er við átøkum fyri at minka um sjúkrafráveruna, eigur arbeiðsgevarin at greina fráveruna fyri at meta um, hvørjar orsøkirnar eru til høgju sjúkrafráveruna. Tá orsøkirnar kunnu vera ymiskar, er tað eisini ymiskt, hvat kann tykjast sum eitt sakligt og lutfalsligt inntriv fyri at minka um fráveruna.

Bú- og Heimatænastan í Suðuroy svaraði spurningi mínum, um tey høvdu tikið onnur stig, enn at krevja læknávátan aftan á 2 sjúkradag, fyri at minka um sjúkrafráveruna, við at vísa á, at øll starvsfólkini hava fingið í boði at venja ókeyppis í venjingarhølum og ókeyppis viðgerðir frá fysioterapeuti, tey hava eisini øll verið við til at gera eitt virðisgrundarlag fyri stovnin, og skipað verður fyri felags tiltøkum fyri starvsfólkunum so sum jólaborðhald, útferðum og undirvísing. Bú- og heimatænastan sigur seg somuleiðis ansa eftir, at starvsfólkini ikki verða ovbyrjað av ov nógvum vaktum. Hetta eru alt tiltøk, ið vanligu stuðla uppundir trivnaðin og samanhaldið á einum arbeiðsplássi, men í hvønn mun hesi átøk eru viðvirkandi til at minka um sjúkrafráveruna, er ringt hjá mær sum umboðsmaður at meta um.

Av málsupplýsingunum dugi eg ikki at síggja, at Stýrið fyri Bú- og Heimatænastan í Suðuroy hevur gjørt nakra ítøkiliga greining av sjúkrafráveruni og orsøkunum til tess. Tað tykist tí, sum staðfestingin av høgju sjúkrafráveruna í fyrra helvt av 2017 uttan aðra umhugsan hevur ført til avgerðina, at herða krøvini um skjálprógv fyri sjúkrafráveruni hjá starvsfólkunum. Ein herðing, sum eftir umstøðunum kann fatast sum eitt tekin um misálit á starvsfólkini, og har

arbeiðsgevarin ikki sæst at hava mett um, hvørt eginviðurskifti so sum ikki nøktandi arbeiðsumstøður v.m. kunnu vera viðvirkandi til høgu sjúkrafráveruna. Sambært upplýsingunum í málinum vóru starvsfólkaumboðini heldur ikki tikin við í viðgerðina av støðuni, og hvat var best at gera fyri at minka um sjúkrafráveruna. Álitisfólkini fingur kunning um fyriskipanina eftir at avgerðin varð tikin og var hetta bert 2 dagar, áðrenn fyriskipanin var sett í verk.

Avgerðin um at seta nýggju fyriskipanina í verk við at krevja læknaváttan aftaná 2 sjúkradag byggir sostatt partvíst á skeiva fatan av, hvørja siðvenju kommunurnar í Suðuroy hava á hesum øki. Avgerðin varð harafturat tikin grundað á høga sjúkrafráveru í eitt stutt tíðarskeið, og uttan neyva greining av orsökunum til høgu sjúkrafráveruna og uttan umhugsni fyri, um onnur minni inntriv kundu bøtt uppá støðuna. Samanumtikið haldi eg tí, at tað er ivasamt, um avgerðin hjá Stýrinum fyri Bú – og Heimatænastuni í Suðuroy er lutfalslig, og fari eg at mæla Stýrinum fyri Bú – og heimatænastuna í Suðuroy at taka fyriskipanina upp til nýggja viðgerð.

Eg fari at biðja Stýrið fyri Bú – og Heimatænastuna í Suðuroy at lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

Sólja í Ólavsstovu

Løgtingsins umboðsmaður